

Onderzoeker Gideon Boie hekelt houding van NMBS in Recyclart-verhaal

# ‘Recyclart is de keerzijde van het NMBS-beleid’

De nieuwe locatie van Recyclart werd eind augustus feestelijk geopend. Na een half jaar stilstand vond de vzw onderdak in een oude drukkerij in de Manchesterstraat in Molenbeek. Onderzoeker Gideon Boie vraagt zich echter af of de hoerastemming op haar plaats is.

**B**oie is docent en onderzoeker aan de Faculteit Architectuur KU Leuven en wijst erop dat de vzw dan wel gered lijkt, maar dat het probleem hetzelfde blijft. “Recyclart was sinds 1997 gehuisvest in het leegstaande station Kapellekerk op de Noord-Zuidverbinding, de plaats waar de trein onder de grond verdwijnt. Het stationsbuffet werd gebruikt als restaurant, de lokethal werd een concertzaal en de winkeltjes onder de sporen werden omgetoverd tot sociale werkplaats. Samen met de skatepiste en het kunstencentrum Les Brigittines zorgde Recyclart voor een bruisende sfeer.”

“In december 2017 riep de NMBS de brandveiligheid in als smoes om Recyclart op straat te zetten. Een spandoek met de stoere slogan ‘we want you to stay’ vermocht niets. Zelfs het 36 uur durend slotfeest op 25 februari werd vroegtijdig onderbroken, na vermeende klachten uit de buurt. Dat het menens was, werd duidelijk toen enkele dagen later ook de sociale werkplaatsen zonder pardon gesloten werden.”

“Na een periode van onduidelijkheid over de toekomst, kwam er de belofte dat Recyclart in 2019 zou terugkeren naar de Kapellekerk. Iedereen kraaide victorie, maar veel garanties waren er niet – wat is een belofte waard in een verkiezingsjaar? Even later bood het Brussels Gewest een uitweg met een leegstaande drukkerij in de Manchesterstraat in Molenbeek, nu met de belofte om binnen drie tot vier jaar terug te keren. Het is verleidelijk om het verhaal van Recyclart te besluiten met

‘eind goed, al goed’. Het naargeestige getouwtrek rondom het station gaat voorbij aan de werking van de vzw en heeft vooral een politieke betekenis voor de stadsontwikkeling van Brussel.”

## GROOT HUISVUIL

Volgens Boie zijn er een drietal elementen die door elkaar lopen. “In de eerste plaats werd Recyclart slachtoffer van eigen succes. Het is een wetmatigheid in het proces van stedelijke vernieuwing dat de motor van verandering eindigt bij



**“Toen de NMBS met de onheilstijding kwam, bleek geen enkele politicus bereid om Recyclart de hand boven het hoofd te houden”**

## GIDEON BOIE

DOCENT EN ONDERZOEKER  
FACULTEIT ARCHITECTUUR KU LEUVEN



het groot huisvuil. De dynamiek van Recyclart in het leegstaand station oversteeg de artistieke en sociale werking van de organisatie. Recyclart leerde ons anders te kijken naar een buurt die voorheen geen al te beste naam had. In plaats van verloedering zag men plots kansen. Het gevolg was een aanzuigefect van nieuwe bewoners en bouwprojecten volgden snel. De gentrificatie is niet noodzakelijk fout, maar introduceerde wel nieuwe tegenstellingen in de buurt. De klachten omtrent overlast tonen dat de nieuwe bewoners niet de creativiteit kunnen opbrengen waarmee ze eerst verleid werden.”

“In de tweede plaats staat Recyclart symbool voor de typische beleidscultuur in België. Sociale en artistieke organisaties zijn afhankelijk van politieke steunpilaren en leven onder de constante dreiging dat het kaartenhuisje instort. Recyclart was een initiatief van Henri Simons, destijds Brussels schepen van Stedenbouw. Toen de NMBS met de onheilstijding kwam, bleek geen enkele politicus bereid om Recyclart de hand boven het hoofd te houden. Na heel wat heisa beloofde het Brussels Gewest uiteindelijk dat Recyclart in 2019 mag terugkeren naar Kapellekerk. Het was een klassiek geval van depolitisering: de angel wordt uit het protest gehaald door eisen min



Recyclart moest weg uit het station Kapellekerk.

© KEVIN VAN DEN PANHUYZEN

of meer in te willigen. Ondanks de vage belofte overheerste de hoerastemming en werd alle protest opgeborgen.”

“In de derde plaats is Recyclart symptoom van de antistedelijke politiek van de NMBS. De sluiting van Recyclart betekende een terugkeer naar de normale toestand langs de spoorweg en dat betekent: leegstand. Station Kapellekerk is slechts een stip op een spoor van verloedering dat de NMBS nalaat langs de Noord-Zuidverbinding, zelfs op de plaatsen waar de trein ondergronds loopt. De spoorwegmaatschappij organiseert hiermee zelf de chaos in Brussel die het zegt te verhelpen met snelle pendeltreinen naar het platteland. De afkeer van de hoofdstad onder Vlamingen en Walen heeft veel te maken met het desastreuze vastgoedbeleid van de spoorwegingenieurs. Recyclart is de keerzijde van het ambitieuze beleid van CEO Sophie Dutordoir: de treinen rijden stipt, het treinpersoneel loopt er keurig bij en de trein dendert door een desolaat stadslandschap.”

“Als er Recyclart iets kan verweten worden, is het wel dat de organisatie na twintig jaar op ‘rekening van de NMBS’ te hebben geleefd niet capabel was om haar rol als ‘bewoner’ van de Noord-Zuidverbinding te politiseren. Toen Recyclart eenmaal uit de gratie viel, was de pret voorbij.” **E**

**CELIA SCHIET MET SCHERP**

# De Fransen komen

Dit is geen typische middernacht. Parijzenaars dansen met een melkweit glas Mumm naast de kelders van een Seinebrug. Door je wimpers kijkend lijken ze Ukkelse BCBG's die Brussel-Bad ombouwden tot iets duurders. Ze dansen op Stromae en daarna op goedkope pop. De bril van een ander is iets dankbaars. Begin twintigste eeuw - *c'était au temps où Bruxelles bruxellait* - was Brussel het hippe kleine broertje waar Parijzenaars in het weekend feestten. Brussel had Haussmann-achtige boulevards en een vrij coherente, bombastische nieuwe architectuur - Leopold II en zijn moordregime in Congo *obligé*. In Parijs bleven de boulevards, in Brussel zijn ze gemutileerd. Aan de Invalides krijgt koning auto één rijstrookje beiderzijds naast vier brede voetgangerspaden, enorme stroken grasveld omzoomd door gemeenschaps-tuintjes. Ik denk aan Park 58. Hoe meer wordt afgebroken, hoe meer nostalgie het veld ruimt voor de belofte van zeldzaam lege ademruimte. Maar kwatongen beweren:

er komt een neo-jaren-1990-bouw. Wie zéker komt: de Fransen zelf. Expatvrienden in een Parijse buitenwijk met een RER-station hebben een landhuis met tuin, vol met hun rijke, François Ozon-achtige vrienden. Daartussen zit ik. En zij zitten jaloers te zijn dat ik uit Brussel kom. Pardon? Bewieroking zijn we in België niet gewend. Ja! roepen ze: vredig, proper, levenskwaliteit! Ik zwijg. *Sous-entendu* begrijp ik ook: goedkoop. Geen banlieues met rellen. De rijkere Fransen hebben de schrik te pakken. Sloten, elektronisch toezicht, hek. En de moderne legende wil dat Brussel de échte Elysische Velden zijn met beter eten, wonen, leven. Ze hebben een punt: een garagebox in Parijs kost meer dan een appartement bij ons, en dus bieden vastgoedvitruines in Parijs woningen in Brussel aan. De Thalys naar Parijs is niet veel minder haalbaar dan sporen naar Limburg of West-Vlaanderen. Opvallen doen die Franse *immigrés* niet, hooguit door wat zelfbewust sarcasme. Bij

de “vreemdeling” in Molenbeek tellen ze ook zelden mee. Maar voelen zullen we ze: aan de vastgoedprijzen. De Fransen hebben geld. Zij en de eurocraten vervangen de Franstalige bourgeoisie aan de oostkant en het centrum. Bij mijn tandarts ligt hun glossy *Juliette et Victor*: de Belgische lifestyle voor Fransen. Geen friet, Balojo of conceptuele mode hier, wel gerestaureerde villa's, hyperdure etentjes, veel rijke mensen. De publi-reportages gaan op in de artikels. De Elysische Velden zijn gereserveerd voor wie in de dure bourgeois pas kan lopen. In de mode zijn als Brusselaar zal wel iets hebben. Maar ik vraag me af of deze nieuwe immigranten het potentieel bezitten om onze relatief betaalbare stad te ontwrichten. Wordt ook hier arm verbannen door rijk? Is het niet verkieslijker om weer in de anonimiteit te zakken? Laat Stromae maar een muzikaal symbool worden van een moment, net als Brel, toen Brussel weer eens Mekka was voor de eeuwig veranderlijke Parijzenaar. *Pour vivre heureux, vivons cachés*. Of is dat weer te Belgisch? **B**

